

4.10.2017

EDUSKUNNAN MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

HE 100/2017, Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Päivittäistavarakauppa ry (jälj. PTY) kiittää kutsusta tulla kuultavaksi eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja suullisen lausuman lisäksi esittää seuraavat kirjalliset huomiot hallituksen esityksestä:

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi alkoholilaki. Keskeisimpiin muutoksiin kuuluu esitys, jonka mukaan alkoholiyhtiölle kuuluvaa alkoholijuomien vähittäismyyntiin yksinoikeutta muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat.

PTY kannattaa yllä kuvattua, varsin maltillista muutosta alkoholilakiin

Esitetyllä alkoholilain muutoksella olisi monia suotuisia vaikutuksia yhteiskunnalle. Enemmistö suomalaisista pitää yllä mainittua alkoholilain muutosehdotusta hyvänä. Lähes kaksi kolmesta (64%) vapauttaisi 5,5 % tai jopa vahvemmat alkoholijuomat päivittäistavarakaupan myyntiin. Suomalaisten juomatottumukset ovat jo pitkään kehittyneet maltilliseen suuntaan ja kuluttajatrendit osoittavat, että terveellisiä elämäntapoja tukevat valinnat yleistyvät. Huomattavaa on myös että aukiololain kumoaminen vuonna 2016 ei lisännyt alkoholijuomien myyntiä päivittäistavarakaupoissa, vaikka myyntipäivien määrä lisääntyi 15 kappaleella. Ehdotettu uudistus tukisi edelleen käynnissä olevaa kulttuurin muutosta ja eurooppalaisen juoma- ja ruokakulttuurin kehittymistä Suomessa.

Absoluuttisen alkoholin kokonaiskulutus ei kasvaisi

Hintatason vaikutusta tuotteiden myyntiin tai kulutuksen siirtymää eri myyntikanavien välillä on esityksessä arvioitu heikosti. Esityksessä on ensinnäkin arvioitu matkustajatuonnin vähenemä liian pieneksi. Viron alkoholiveron korotukset vaikuttavat matkustajatuontiin huomattavasti vähemmän kuin ehdotetun uudistuksen mukaiset toimenpiteet. Myynnin vapauttamisen ja valmistustaparajoitteesta luopumisen vaikutuksia matkustajatuontiin ei kuitenkaan ole huomioitu lakiesityksessä. Taloustutkimus Oy:n tutkimuksen mukaan A-oluen ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa laskisi merkittävästi näiden tuotteiden hintoja. Yhdistettynä Suomen ja Viron veronkorotuksiin em. tuotteiden hintaero maiden välillä pienenesi jopa 60 prosenttia. Tutkimuksen mukaan näiden tuotteiden matkustajatuonti jopa puolittuisi, mikäli lakiuudistus toteutettaisiin. Sen sijaan pelkät veronkorotukset eivät juurikaan vähentäisi hintaeroa tai matkustajatuontia. (Linkki tutkimukseen ja PTY:n tiedotteeseen:

4.10.2017

<http://www.pty.fi/ajankohtaista/tiedotteet/uutinen/article/selvitys-viron-ja-suomen-alkoholiverojen-korotukset-eivat-yksin-riita-vahentamaan-matkustajat/>

Uudistuksen myötä alkoholin kokonaiskulutus litroina sekä A-oluen ja lonkeron kulutus kasvaisivat hieman. Samalla uudistus ohjaisi kuitenkin kulutusta väkevästä kohti miedompia tuotteita. Yhdistettynä veronkorotuksista johtuviin vaikutuksiin, laskisi alkoholin kokonaiskulutus prosentin verran nykyisestä absoluuttisena alkoholina mitattuna.

Kolmanneksi esityksessä arvioidaan kuluttajien kulutustottumusten muutosta väärin, kun lähdetään siitä olettamasta, että iso osa kuluttajista siirtyisi juomaan vahvempia oluita. Taloustutkimuksen selvityksen mukaan vain 13 % vaihtaisi kolmosoluen A-olueen, mikäli niitä olisi saatavilla päivittäistavarakaupasta. Tätä arviota tukevat A-oluen verotuksesta johtuva korkeampi hinta, kuluttajien makutottumukset sekä myös anniskelutilastot: tilastojen mukaan kaikista ravintoloissa nautitusta oluesta vain noin 15 % on keskiolutta vahvempaa.

Alkoholijuomaverojen tuotto kasvaisi yli 150 miljoonaa euroa

Suomi menettää matkustajatuonnin vuoksi huomattavan määrän verotuloja vuosittain. Matkustajatuonnin taustalla on tuotteiden välinen suuri hintaero. Tämä johtuu paitsi maiden välisistä verotuksen eroista, myös siitä, että tuotteet ovat Suomessa myynnissä monopoliyhtiössä, jonka hinnoittelu ei ole markkinaehtoista.

Alkoholijuomaverojen tuotto kotimaan päivittäistavarakaupasta kasvaisi Taloustutkimus Oy:n tutkimuksen mukaan noin 38 miljoonaa euroa, mikäli uudistus toteutettaisiin. Tämä johtuisi ensi sijassa matkustajatuonnin vähenemästä ja myynnin siirtymisestä kotimaan päivittäistavarakauppaan. Uudistus yhdistettynä Suomen ja Viron alkoholiveronkorotuksiin toisi valtiolle lisää verotuloja jopa 152 - 156 miljoonaa euroa. Pelkkien veronkorotusten myötä verotulot kasvaisivat vain noin 103 miljoonaa euroa.

Valmistustaparajoitteesta luopuminen ei mullistaisi valikoimia

Lakiesityksen myötä kaupoissa saisi myydä vain enintään 0,8 %-yks. nykyistä vahvempia alkoholijuomia, jotka on voitu valmistaa myös muuten kuin käymisteitse. Kaikki yli 5,5 % -vahvuiset tuotteet jäävät edelleen Alkon myytäväksi. Juomasekoitusten osalta lakiuudistus ei merkitse mullistavaa muutosta valikoimissa. Myös käymisteitse pystytään valmistamaan juomasekoituksia, ja niitä on ollut kauppojen valikoimissa vuosikausia. Niiden osuus myynnistä on kuitenkin pieni. Varsinaisten juomasekoitteiden (pl. lonkerot) osuus kaupassa myydyistä alkoholilitroista on 0,1 % ja Alkossa arviolta alle 0,3 %. Lonkerot mukaan lukien on Alkossa myytävien juomasekoitusten osuus 1 % kaikista Suomen tilastoiduista alkoholijuomalitroista (ml. ravintolakulutus) ja kaupoissa myytävien osuus alle 5 % tilastoiduista alkoholijuomalitroista. On epäuskottavaa, että esitetty lakiuudistus saisi kuluttajat erityisesti innostumaan juomasekoitteista.

4.10.2017

Uudistus helpottaisi pienten kauppojen ahdinkoa

Alkon sijainti myymälän vieressä lisää myymälän myyntiä noin 15 prosenttia ja heikentää vastaavasti sellaisen myymälän kilpailuasemaa, jonka yhteydessä ei ole Alkoa. Alkoholilain uudistus vähentää Alkon sijoittumisesta aiheutuvaa kilpailuhaittaa päivittäistavarakaupan markkinassa. Toisaalta uudistuksen toteuttaminen ei kuitenkaan vaarantaisi Alkon monopoliasemaa, sillä uudistuksen myötä Alkon liikevaihto vähenisi vain n. 7 prosenttia.

Tuotevalikoimien rajoitusten purkaminen on tärkeää erityisesti pienten kauppojen elinmahdollisuuksille ja niiden mahdollisuuksille työllistää. Suomen myymälöistä noin 60 % on pieniä, alle 400 m² myymälöitä. Niiden väheneminen merkitsisi koko maan kattavan kauppaverkoston oleellista heikkenemistä. Ruokakaupan lisäksi se tarkoittaa monen muun lähipalvelun säilymisen vaarantumista etenkin kasvukeskusten ulkopuolella.

Lakiuudistuksen toteutuminen ohjaisi asiakasvirtoja takaisin pieniin myymälöihin ja kasvattaisi niiden keskiostosta. Kokonaisuudessaankotimaisen päivittäistavarakaupan myynnin arvoon tulisi uudistuksen myötä lähes 200 miljoonan euron lisäys.

Lisäksi enintään 5,5 % erikoisoluiden myynnin vapauttaminen yhdessä pienpanimoiden ulsomyyntioikeuden kanssa loisi aidon kasvumahdollisuuden kotimaisille pienpanimoille. Nämä mahdollisuudet realisoituvat täysimääräisesti vain, mikäli molemmat muutokset toteutetaan.

Uudistuksella olisi myönteisiä vaikutuksia myös alkutuotannolle Suomessa, sillä mallasohran viljely muodostaa merkittävän osan kotimaisesta viljanviljelystä.

Päivittäistavarakauppa vastaa jo tällä hetkellä suuresta osasta alkoholituotteiden myyntiä

Päivittäistavarakauppa on vastuullinen ikärajavaltavien tuotteiden myyjä. Kauppa on velvollinen varmistamaan, ettei näitä tuotteita myydä alaikäisille. Päivittäistavarakaupoilla on oma ohjeistus siitä, miten ikärajavaltavien tuotteiden myyntiä valvotaan. Kaupan oman ohjeistuksen mukaan esimerkiksi alkoholin ja tupakan myynnin osalta ikä tarkastetaan henkilöiltä, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Ikärajavaltavien päivittäistavarakaupoissa on parantunut merkittävästi ja toimii nykyisin hyvin. Päivittäistavarakaupan toimijat tulevat jatkossakin panostamaan paljon ikärajavaltavien THL:n ESPAD-tutkimuksen (2015) mukaan vain yksi prosentti alaikäisistä nuorista oli saanut alkoholijuomia päivittäistavarakaupoista.

Uudistuksella purettaisiin turhaa sääntelyä

Lakiesitys perustuu kattavaan lupajärjestelmään kuten nykyisetkin alkoholisäädökset. Alkoholijuomien vähittäis- ja tukkumyyjät ovat laillisen elinkeinon harjoittajia, jotka noudattavat lain ja viranomaisten säännöksiä. Tämän lisäksi ne pyrkivät vapaaehtoisella toiminnalla vähentämään alkoholinkäytöstä aiheutuvia haittoja. Alkoholilain uudistuksessa on tämän vuoksi perusteltua purkaa liiallista,

4.10.2017

yritystoimintaa rasittavaa sääntelyä, joustavoittaa lupahallintoa sekä suunnata valvontaa riskiperusteisesti.

Lopuksi

Esitetty maltillinen uudistus hyödyttäisi siis monin tavoin yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää sekä edistäisi alkoholin kulutustottumusten kehittymistä eurooppalaiseen, laatua määrän sijaan korostavaan suuntaan. Valitettavasti hyötyjä ei ole kuvattu hallituksen esityksessä riittävästi eikä tasapuolisesti. PTY esittää, että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa lausunnossaan huomioon edellä esitetyt perustellut näkemykset.

Ystävällisin terveisin,

Kari Luoto
Toimitusjohtaja
Päivittäistavarakauppa ry